

Asia: VN/8566/2021

Sosiaali- ja terveysalan korkeakoulutuksen kehittäminen -hanke (SOTEKO)

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot loppuraportista

Raportti on perusteellinen kuvaus hankkeen etenemisestä ja hankkeen aikana työskennelleiden alatyöryhmien asioiden käsittelystä ja vaihtoehtoisten ratkaisujen tarkastelusta. Osaltaan tämä on varmaan syy siihen, että raportti on raskas lukea ja se vaikeuttaa raportin hyödynnettävyyttä. Tekstissä olisi voinut käyttää tekstin vahvistamista tai ydinasioiden kokoamista ja tiivistämistä. Raportin lopussa oleva kooste ehdotuksista on hyvin ehdotukset teemoittain yhteen kokoava.

Raportin taustassa on hyödynnetty hyvin aiempia sosiaali- ja terveysalan muutosta ja osaamistarvetta tarkastelleita hankkeita ja tutkimuksia. Tuotettu tilastotieto on raportissa arvokas lisä, joka avaa lukijalle selkeästi ongelmakohdat esim. saman tasoisten korkeakoulututkintojen suorittamisesta.

Kansainvälisyyden näkökulma jää raportissa vähäiseksi. Työelämän sujuva liikkuvuus edellyttää korkeakoulututkintojen tunnistettavuutta eurooppalaisessa korkeakoulutuksen kontekstissa, ja siksi sen tarkastelu suomalaista koulutusrakennetta kehitettäessä on tärkeää.

Ylempien ammattikorkeakoulututkintojen osalta raportissa jää vähäiselle tarkastelulle siirtymä yliopistoon jatko-opiskelijaksi tohtoritutkintoon. Hankkeen tehtävien osalta oli tohtoritutkinto rajattu pois, mutta sujuvien opiskelun polkujen tarkastelussa tulisi olla koko korkeakoulujärjestelmä. YAMK tutkinnon rinnasteisuuden tarkastelu maisterin tutkintoon jää puuttumaan opintopolkuja tarkastellessa, esim. sosionomi YAMK siirtymää sosiaalityön maisteriohjelmalla ei raportissa tarkastella. Saavuttaakseen nykyisen lainsäädännön edellyttämän sosiaalityöntekijän kelpoisuuden sosionomi (YAMK) -tutkinnon suorittanut joutuu suorittamaan sosiaalityön opintoja, mutta näiden opintojen määrää tai suorittamismahdollisuutta ei tarkastella. Sosionomi (YAMK) -tutkinto on maisterintutkinnon tasoinen (NQF7) ja sen tuottama osaaminen tulisi ottaa huomioon täysimääräisesti. Toivottavaa olisi ollut, että sosionomi YAMK tutkinnon tuottamaa osaamista olisi tarkasteltu suhteessa työelämässä tarvittavaan osaamiseen. Tällöin tarkasteluun olisi tullut ottaa

myös sosiaalityön lainsäädäntö ja kelpoisuus, ja niiden muutostarve niin, että ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneen sosionomin osaamista voidaan hyödyntää sosiaalityöntekijän haasteellisissa tehtävissä.

Sama kapea näkökulma koskee myös sosionomitutkinnon tuottamaa osaamista suhteessa sosiaalityön maisteritutkintoon opiskelevien osalta. Raportissa kuvattu siltaopintojen määrä amk tutkinnosta maisteriohjelmaan on liian laaja. Sosionomi (AMK) ja yliopiston kandidaattitutkinto ovat samantasoiset ja esimerkiksi tutkinnossa tuotettujen opinnäytetöiden tasovaatimus on sama. Tällöin opinnäytetyö tulisi voida hyväksilukea kokonaisuudessaan etenkin, kun siltaopinnoissa edellytetään tutkimusmenetelmäopintoja. Sosiaalialan lainsäädäntö on tarkastelussa otettu ns. annettuna ja sen muutostarvetta ei ole arvioitu suhteessa osaamisen tarpeisiin ei ole arvioitu suhteessa työelämän osaamistarpeisiin esim. lasten suojelussa.

Raportin ehdotus viedä eteenpäin sosiaalialan tehtäviin suuntautuvien ammattikorkeakoulututkintojen, ylempien ammattikorkeakoulututkintojen, kandidaatin tutkintojen, maisterin tutkintojen sekä erikoistumiskoulutusten tuottamaa osaamista suhteessa osaamistarpeisiin

”Ammattikorkeakoulut ja yliopistot toteuttavat yhdessä opetussuunnitelmien tarkastelun ja kehittämistyön siten, että koulutukset vastaavat hyvinvointialueiden tulevaisuuden tarpeisiin ja tukevat tehtäväjaon kehittämistä” - jää toteavalle tasolle ja edellyttää uuden kehittämishankkeen käynnistämistä.

Näkemyksenne koskien ehdotuksia sosiaalialan siirtymien sujuvoittamiseksi korkeakoulusektorien välillä (ehdotukset 1-6)

Suurin osa ehdotuksista jää julkilausumatasolle ja on kohdennettu yliopistoille. Ammattikorkeakoulun näkökulmasta tämä vaatii jatkoprosessin.

Sosionomitutkinnon tuottamaa osaamista suhteessa sosiaalityön maisteritutkintoon opiskelevien osalta tulisi tarkastella laajemmin. Raportissa kuvattu siltaopintojen määrä amk tutkinnosta maisteriohjelmaan on liian laaja. Sosionomi AMK ja yliopiston kandidaattitutkinto ovat samantasoiset ja esimerkiksi tutkinnoissa tuotettujen opinnäytetöiden tasovaatimus on sama. Tällöin opinnäytetyö tulisi voida hyväksi lukea kokonaisuudessaan etenkin kun siltaopinnoista edellytetään tutkimusmenetelmäopintoja. Sosiaalialan lainsäädäntö on tarkastelussa otettu ns. annettuna ja sen muutostarvetta ei ole arvioitu suhteessa työelämän osaamistarpeisiin esimerkiksi lastensuojelussa.

Mitä sosiaalialan siirtymiä koskevien ehdotusten toimeenpanossa tulisi huomioida? Miten edustamanne organisaatio voi tukea ehdotuksia?

Amk-opinnot eivät ole tiedeperustaisia ja tutkinnoissa sosiaalityö ei ole samalla tavalla tiedeperusteisesti opetussuunnitelmassa löydettävissä. Sitoudumme omalta osaltamme valtakunnallisiin siirtymiä koskeviin toimenpiteisiin.

Näkemyksenne koskien ehdotuksia terveysalan koulutuksen siirtyminen sujuvoittamiseksi korkeakoulusektorien välillä (ehdotukset 7-11)

Ehdotus enintään 60 op täydentävistä opinnoista siirryttäessä amk tutkinnosta yliopiston terveystieteiden maisteriohjelmaan on liian suuri. Terveysalan opintopoluissa ammattikorkeakoulusta yliopiston maisteritutkintoon tulee tavoitteena olla koko ammattikorkeakoulututkinnon 210 (- 240) op hyväksi lukeminen terveystieteen maisterin tutkintoon. Tämä vastaa myös Bolognana prosessin mukaista korkeakoulujen sykliä. Tämän olisi voinut raportissa tuoda selkeämmin esille.

Esimerkiksi opinnäytetyö, joka ammattikorkeakoulussa tehdään on laajuudeltaan 15 op ja se tulisi rinnastaa yliopiston kandidaatin tutkielmaan. Muutoinkin ahotointia ja osaamisen tunnistamista ja tunnustamista tulisi lisätä yliopistoissa, esim. osaamisen näyttöjä kehittämällä.

Sairaanhoitaja AMK tutkinnon 30 op täydentävät opinnot eivät kokonaisuudessaan voi olla edellytys yliopiston maisterin tutkintoon edellytettävänä ristiinopiskeluna suoritettuina opintoina, koska opiskelijoilla on tarvetta syventää tai laajentaa myös hoitotyön sisällöllistä osaamista. Ratkaisuna on ammattikorkeakoulujen perustutkintojen ja yliopistojen kandidaattitutkintojen opetussuunnitelmien tuottaman osaamisen vertailu ja rinnastaminen.

Mitä terveysalan siirtymiä koskevien ehdotusten toimeenpanossa tulisi huomioida? Miten edustamanne organisaatio voi tukea ehdotuksia?

Huomiota tulee kiinnittää yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen valtakunnalliseen yhteistyöhön.

Mikäli yhteistyö rajautuu alueellisesti, se asettaa ammattikorkeakoulut eriarvoiseen asemaan riippuen alueen yliopistoista ja niiden tarjonnasta. Yhteistyö edellyttää vähintään osittain kansallisia opetussuunnitelmia tai tarkkoja osaamiskuvauksia, jotta opiskelijoiden siirtymät voidaan mahdollistaa sujuvasti.

Sitoudumme omalta osaltamme valtakunnallisiin siirtymiä koskeviin toimenpiteisiin.

Näkemyksenne ehdotuksista kaksoistutkintojen kehittämiseksi (ehdotukset 12-13)

Esitetyt ehdotukset ovat selkeät ja perustellut. Kuitenkin samanaikainen tutkinnon suorittaminen (toisen asteen koulutuksen suorittaneet) säilyttää vanhaa toimintamallia. Jo suoritettua amk-tutkinnon jälkeen rakentuva erikseen säännelty th- ja ensihoitajakoulutus olisi toimivampi vaihtoehto.

Ensihoitajien laillistaminen on hyvä ehdotus.

Mitä kaksoistutkintoja koskevien ehdotusten toimeenpanossa tulisi huomoida? Miten edustamanne organisaatio voi tukea ehdotuksia?

Erikseen säännelty ensihoitajien ja terveydenhoitajien koulutus 60 opintopisteen laajuisena on mahdollisuus, josta on jo toteutuskokemuksia.

Kannatamme ehdostusta, että sairaanhoitajatutkinnon suorittaneet (laillistetut sairaanhoitajat) voisivat suorittaa erikseen säännellyn terveydenhoitaja- tai ensihoitajakoulutuksen. Koulutuksen suorittaneet laillistettaisiin terveydenhoitajana tai ensihoitajana. Valvira myöntäisi laillistuksen ammattikorkeakoulun antaman todistuksen perusteella. Todistus annettaisiin säännellyn koulutuksen suorittamisesta ja olisi tutkinto.

Tutkintonimike on todella tärkeä ammatti-identiteettiin sekä kelpoisuusvatimuksiin liittyvä asia sosiaali- ja terveysalalla.

Näkemyksenne korkeakoulujen sosiaali- ja terveysalan vetovoimaa ja harjoittelua koskevista ehdotuksista (ehdotukset 14-35)

Ehdotukset sosiaali- ja terveysalan korkeakoulutuksen vetovoiman ja harjoittelun kehittämiseksi eivät tuo mitään oleellisesti uutta ja merkittävää ehdotusta vetovoiman lisäämiseen. Erittäin tärkeää on huolella seurata vetovoiman suuntaa, joka tarkoittaa sitä, että hakijamäärien lisäksi seurataan keskeyttäneiden ja alalta poissiirtyvien määrää. Erikoistumiskoulutusten tarkastelu raportissa urapolkuna ja siten alan vetovoimaa ja myös pitovoimaa lisäävänä tekijänä jää hyvin vähäiselle painotukselle. Organisaatioiden johtamisen koulutus työhyvinvoinnin tukemiseen ja monialaisen osaamisen johtamiseen edellyttää suunnitelmallisia toimenpiteitä ja taloudellisia resursseja.

16-20: lausunnossa tunnistetaan, mitä pitää muuttaa, mutta jää toteavalle tasolle. Toteutuakseen tämä edellyttää lisäpanostusta työelämälle ja koulutukselle. Työpaikoille tarvitaan lisää tukea, uusien toimintamallien kehittämistä sekä kielen asiantuntijuusresursseja.

21-24: urapolut vaatii työelämän kanssa yhteistyötä. Harjoittelun laatuun vaikuttaa sekä koulutus että harjoittelupaikan toiminta. On huomattava, että tämä edellyttää korkeakoulun ja työelämän yhteistä tahtotilaa, joka voi poiketa, kun työvoimatarve on suuri.

25-28: opiskelijat saavat valmiuksia tutkimus- ja kehittämistoimintaan enemmän kuin opetussuunnitelmissa tulee esille. Opetus on jo nyt TKI-painotteista. TKI-toiminta ja YTA-aluevetoisuus korostuu. Alueellinen kehittäminen on huomioitava siten, että opiskelijat voivat olla mukana kehittämisen rakenteissa.

29-32: ehdotus segregaaation purkamisesta on kannatettava.

33-35: harjoittelun palkallisuus on kannatettava asia. Harjoittelupaikojen saatavuuteen ja riittävyyteen tulee kiinnittää huomiota.

Mitä vetovoimaa ja harjoittelua koskevien ehdotusten toimeenpanossa tulisi huomioida? Miten edustamanne organisaatio voi tukea ehdotuksia?

Olemme valmiina osallistumaan omalta osaltamme vetovoiman lisäämiseen sekä harjoittelujen kehittämiseen monialaisesti ja yhteistyössä hyvinvointialueiden, yritysten ja toisten korkeakoulujen kanssa.

Näkemyksenne jatkuvaa oppimista koskevista ehdotuksista (ehdotukset 36-42)

36-37: huomioitava myös hyvinvointialuetasoista yhteistyötä ja koulutustarvetta sekä osaamisen päivittämistä.

38-42: Digivisio2030-mahdollisuudet eivät tule suuressa määrin esille. Esim. mikrokurssit työelämän osaamisen kehittämisessä.

Mitä jatkuvaa oppimista koskevien ehdotusten toimeenpanossa tulisi huomioida? Miten edustamanne organisaatio voi tukea ehdotuksia?

Yhteinen ennakoitutyö on tehtävä pitkäjänteisesti ja tehokkaasti alueella. On olemassa jo rakenteita, jotka ovat käytössä, esim. yhteinen ennakoitutyö hyvinvointialueiden kanssa.

Näkemyksenne mielenterveyspalvelujen osaamistarpeisiin vastaavan koulutuksen kehittämisestä (ehdotukset 43-50)

43-50: ehdotukset ovat kannatettavia sekä tarpeellisia ja ne ohjeistavat opetussuunnitelmien sisältöä sairaanhoitajien, sosionomien ja terveydenhoitajien osalta.

Mitä mielenterveyspalvelujen osaamistarpeisiin vastaavan koulutuksen kehittämistä koskevien ehdotusten toimeenpanossa tulisi huomoida? Miten edustamanne organisaatio voi tukea ehdotuksia?

Tulee huomioida alueen tarve ja koulutusten yhteinen kehittäminen työelämään kanssa. On olemassa jo rakenteita, jotka ovat käytössä, esim. neuvottelukunta sekä yhteinen ennakoitutyö hyvinvointialueiden kanssa.

Näkemyksenne sote-uudistusten edellyttämiä osaamistarpeita koskevista ehdotuksista (ehdotukset 51-54 ja luku 7)

Ehdotukset ovat kannatettavia, mutta jäävät julkilausumatasolle. Tarvitaan lisää projekteja ja resursseja, jotta ehdotukset voidaan operationaalistaa ja konkretisoida.

Luku 7 on laaja-alaisesti avattu.

Kinnunen Timo
Centria-ammattikorkeakoulu - Sosiaali- ja terveysala